

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

ЕРЕДИТАРНІ ВЛАСТИВОСТІ ФРАКТАЛЬНО КОНФІГУРОВАНИХ
МЕТАМАТЕРІАЛЬНИХ ШАРІВ

Засовенко Андрій Володимирович

Кандидат технічних наук,
доцент

(Національний університет «Запорізька політехніка»)

Онуфрієнко Володимир Михайлович

Доктор фізико-математичних наук,
професор

Застосування фрактального математичного моделювання динамічних систем теоретично наділяє їх характерними для складних нелінійних систем властивостями, зокрема, ефектами просторового гістерезису та часової ередитарності, в яких враховується не тільки теперішній стан системи або найближчий попередній стан, але також і всі попередні стани, в яких перебувала дана система

Відомий опис експериментів з електролітичними конденсаторами, що були заряджені різними способами до однакової напруги, надано С. Вестерлундом в [1]. Вимірювання продемонстрували помітні відмінності кривих розрядки конденсаторів, що можна інтерпретувати наявністю пам'яті в складній діелектричній структурі.

Прикладом феноменологічного підходу до проблеми переносу є дифузійна модель, для якої рівняння дифузії складено з двох (рівняння неперервності та закону Фіка).

Для одновимірного процесу, що описує функцію двох змінних у просторі і часі, рівняння з дробовими похідними порядку $2+\alpha$, $0 < \alpha < 1$ має вид

$$\frac{\partial u(x,t)}{\partial t} = a \frac{\partial^{2+\alpha} u(x,t)}{\partial x^{2+\alpha}}$$
, розв'язок якого інтерпретується в задачах електродинаміки й механіки (рух електронів і дірок у напівпровідниках, світла в атмосфера планет, нейтронів в ядерних реакторах, заводського диму в атмосфері, квіткового пилку у повітрі, крапель чорнила у воді, поширення тепла у газах, рідинах і твердих тілах тощо).

Методика розв'язування таких задач базується на визначенні диферінтеграла $d^\alpha z$, його зв'язку з дробовою похідною $d^\alpha L(z) = {}_a D_z^\alpha L(z) d^\alpha z$, де дробова похідна ${}_a D_z^\alpha L(z)$ використовується нами у формі Рімана-Ліувілля: 1) зі сталим скейлінгом α ; 2) узагальнюється для класу задач зі змінним скейлінгом $\alpha(z)$ вздовж деякої осі OZ .

Концепція фрактальності процесів накопичення заряду у просторі і часі демонструє неминучі зміни більшості результатів, отриманих до цього часу звичайними методами для значень скейлінгового показника $\alpha = 0$. Але з моделі випливають декілька ефектів, які неможливо пояснити цими методами.

Найважливішими з них є ефекти пам'яті, що наводять на висновок про те, що, наприклад, від'ємні ємнісно-індуктивні компакти мають пам'ять, керувати

якою можна за допомогою часово-частотної та просторової фракталізації. Зокрема, для виявлення ефектів часової α -ерeditarності фрактального компакту за схемою побудови рівнянь з розривами зарядів(струмів) $Q(\alpha, x, t)$ у часі виду дельта-функції $\delta^{(\alpha)}(t-t_m)$ пропонуємо моделювати заряд у шарі метаматеріального середовища з ємністю C і потенціалом U як $Q(\alpha, x, t) = C_1(x)U(t) + C_{er}D_t^{1+\alpha}U(t)$.

Диференціальні рівняння дробових порядків, що виникають у таких моделях [2], знаходять своє самостійне застосування в багатьох областях фізико-математичної й технічної науки (від задач про таутохрону, про визначення потенціалу по залежності періоду коливань від енергії, обернена задача теорії розсіювання тощо до руху тіла у в'язкому середовищі та ін.) називаються, за термінологією В. Вольтерра, ередитарними [3] і можуть виникати самі по собі у фізичному процесі або у результаті розв'язування за деякими математичними моделями з підтвердженням/спростованням апріорної інформації, на якій будується гіпотеза про подальший перебіг явища.

Теорія фрактального шару на межі розділу двох середовищ базується на визначенні дробового диференціала $d^\alpha x$ та його зв'язку з дробовою похідною $d^\alpha L(x) = {}_a D_x^\alpha L(x) d^\alpha x$, де дробова похідна ${}_a D_x^\alpha L(x)$ записується у формі Рімана-Ліувілля. Зазначена модель використовується нами для означення фрактального α -шару Гельмгольца та визначення його ередитарних властивостей.

В задачах про визначення концентрації $\rho(x, t)$ електроактивних елементів на поверхні фрактально конфігурованого зі скейлінгом α електроду, що контактує з електролітом у точці $x = 0$, безпосереднє вимірювання $\rho(0, t)$ є обтяжливим, але густина струму $j_x(0, t)$ на поверхні достатньо легко визначається експериментально. Наявність в досліджуваному процесі ефекту пам'яті або нелокальності за часом, що міститься в ядрі диферінтегрального оператора вихідного рівняння, позиціонуємо як функцію пам'яті, яка описує прояв ередитарності явища концентрації електроактивних елементів на поверхні електрода.

Якщо функція пам'яті є степеневою (як у наших задачах з фрактальною геометрією контактів і неперервним розподілом фізичних параметрів на них та в задачах з фрактальною конфігурацією розподілів зарядів і струмів на гладких компактах), то виникає природній перехід до рівнянь з дробовими похідними.

Відмічаємо, що у випадку збігу функції пам'яті з виразом для функції Хевісайда, розглядуваний процес має повну пам'ять, а для збігу з функцією Дірака пам'ять у процесі відсутня. Використання апарату дробового диферінтегрування демонструє наявність у модельованому процесі часткового «забування».

Розглядуваний нами підхід дозволив розглянути ефекти, що створюються тепловим рухом іонів поблизу зарядженої поверхні з урахуванням дифузійного

подвійного шару Гуй-Чапмана і моделюються диференціальним рівнянням Пуассона-Больцмана.

Узагальненню до фрактальної моделі підлягає і розвинений Штерном підхід, де поєднуються дві попередні класичні моделі та враховується той факт, що іони мають кінцевий розмір, а отже, протяжність шару до електрода буде змінюватися в залежності від іонного радіусу.

Аналіз розподілу функції пам'яті демонструє також збіг результатів нашого моделювання для окремого випадку $\alpha = 0$ з результатами напівінтегрального (напівдиференціального) методу, розвинутого в 70-х роках минулого століття.

Визначено перспективи подальшого застосування розробленої математичної концепції для аналізу й синтезу штучних метаматеріальних фрактальних елементів з необхідними фізико-механічними характеристиками.

1. Westerlund S. Dead matter has memory. *Physica Scripta*. – 1991. – V.43,(2). – PP.174-179.

2. Onufrienko V.M., Slyusarova T.I., Onufriyenko L.M. Modeling characteristics of field-effect fractal nanotransistor. 15th Intern. Conf. on advanced Trends in Radioelectronics, Telecommunications and Computer Engineering Proceedings. February 25-29, 2020.- Lviv-Slavske, Ukraine. – P.586-589.

3. Вольтерра В. Теория функционалов, интегральных и интегродифференциальных уравнений. – М. : Наука, 1982. – 304 с.

Пріоритетні напрямки розвитку науки та освіти

Матеріали

II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(23 грудня 2020 року)

Рада молодих учених
Бердянського державного педагогічного університету

Бердянськ, 2020

УДК 378:001. (063)

П 78

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова конференції - Богданов Ігор Тимофійович, доктор педагогічних наук, професор, ректор Бердянського державного педагогічного університету

Організатори конференції:

Іржи Кабелка, голова правління The Company "DEL a.s.";

Ліпич Вікторія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Бердянського державного педагогічного університету;

Онищенко Сергій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету, голова Ради молодих учених факультету ФМКТО БДПУ;

Шурденко Марія Махайлівна, асистент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету

Шульженко Анжеліка Сергіївна, провідний фахівець Бердянського державного педагогічного університету

П-78 Пріоритетні напрямки розвитку науки та освіти: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (23 грудня 2020 року) : збірник тез. – Бердянськ : БДПУ, 2020. – 96 с.

До збірника увійшли матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Пріоритетні напрямки розвитку науки та освіти”. Матеріали збірника будуть корисними для дослідників, науковців, аспірантів, пошукувачів, викладачів, студентів

За зміст статей і правильність цитування відповідальність несе автор.

© Бердянський державний педагогічний університет, 2020
© Автори статей, 2020

ЗМІСТ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА

Kosteniuk Yuliia, Balaban Kateryna Determination of the Monopolization Degree the Mobile Network Market in Ukraine	6
Костенюк Ю.Б., Гондзель В.О. Аналіз закономірностей у споживанні алкогольних напоїв та захворюваності в Україні	9
Постельжук О.П. Політика ідентичності як механізм впливу на систему державного управління у сфері національної безпеки	12
Постельжук Я.В. Концептуальні засади політики у сфері профілактики захворювань, формування розвиненої культури здоров'я та здорового способу життя	15
Тетеринец Т.А. Современная интерпретация понятия «человеческий капитал»	18
Шумська С.В., Атаманчук З.А. Портфель інвестора в умовах пандемії	21

ІСТОРИЧНІ ТА ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Дубяга А.П. Кореляти орієнтації кістяків у похованнях Дніпро-донської катакомбної культури	24
Проценко Є.О. Доля культурної інтелігенції Донбасу після нацистської окупації (1943-1945 рр.)	27

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Гавронский В.П. Контактная скульптура как один из основных способов создания комфортной среды обитания	30
Дуднік М.Г. Нейронні мережі в дизайні	32
Пантус Н.М., Борисюк О.С. Багатофункціональна упаковка як засіб комунікації та вирішення екологічних проблем	34
Пантус Н.М., Пахмутова Г.О. Специфіка графічної мови при створенні серії плакатів на тему психологічного насилля	36

Пантус Н.М., Полковнікова С.М. Пошук нових засобів виразності при створенні абстрактно-образної композиції «фіорди пам'яті»	38
---	----

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ

Gorustovich Tatyana Activation of Cognitive Activity of Students	40
Глішова О.М. Особливості організації інклюзивної групи в закладі дошкільної освіти	42
Григор'єва В.В., Гончарова К.В. Методи засвоєння диригентського жесту на початковому етапі навчання диригуванню у фаховій підготовці майбутніх вчителів музики	45
Деміденко О.І., Троян Ю.Ю. Сучасний дизайн офісного приміщення ІТ-компаній	48
Коваль О.С. Формування мотивації серед здобувачів освіти в дистанційному навчанні ..	53
Лазутіна Ю.М., Белова А.О. Дистанційна освіта – проблеми, перспективи, переваги	56
Переворська О.І., Ревуцька О.Г. Сімейні цінності як психолого-педагогічний феномен	59
Потапенко Г.М., Потапенко М.В. Дистанційне навчання: сучасний формат освіти	62
Радіонова М.С. Розвиток комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах онлайн-навчання	64
Чепелевська М.М. Модель підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі	66

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Gorustovich Tatyana Opportunities for Using Multimedia Presentations in the Educational Process ...	69
Gorustovich Tatyana Features of Using Multimedia Technologies in the Educational Process	71
Юрковец Ж.Г. Применение дистанционных образовательных технологий в условиях среднего специального образования в области энергосбережения и повышения энергоэффективности	73

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Засовенко А.В., Онуфрієнко В.М.

Ередитарні властивості фрактально конфігурованих метаматеріальних шарів. 76

Онуфрієнко Л.М., Онуфрієнко В.М.

Вплив скейлінгу фрактального шару на від'ємність характеристик польового нанотранзистора 79

Слюсарова Т.І., Онуфрієнко В.М.

Диферінтегральне моделювання гістерезису фізичних процесів у метаматеріальному середовищі 82

ФІЛОЛОГІЯ І ЖУРНАЛІСТИКА

Колмакова Ірина, Безкоровайна Ольга

Використання Internet-контенту як необхідна складова вивчення іноземної мови 85

Сад О.С., Безкоровайна О.В.

Застосування медіа ресурсів під час вивчення іноземної мови в початкових класах 89

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Осипов І.М.

Удосконаленням конструкції мобільного кормороздавача КТУ-10А 92

Юрковец Ж.Г.

Методы диагностики асинхронных электродвигателей в рабочем режиме . . . 94

Навчальне видання

Пріоритетні напрямки розвитку науки та освіти

(23 грудня 2020 року)

Збірник тез

Відповідальний за комп'ютерну верстку – С.В. Онищенко

*Відповідальність за підбір, точність наведених фактів,
цитат та інших відомостей несуть автори*

Надруковано з оригінал-макету, наданого автором

Підписано до друку 05.01.2021 року.

Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Гарнітура "Book Antiqua". Друк – лазерний.

Ум.-друк. арк. 5. Наклад 100 прим. Зам. № 1.

Бердянський державний педагогічний університет

Бул. Шмідта 4, м. Бердянськ, 71100

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2961 від
05.09.2007 р.